

**№ 2 (34)
2014**

Меншік иесі және баспагер:
«Қазақстан Республикасының
Заң шығару институты» ММ

2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
<http://www.izrk.kz> сайтында
орналастырылған

Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес:
Б.М. Имашев (Төраға)
З.Х. Баймолдина
А.А. Смағұлов
И.Ш. Борчашвили
М.Ш. Қоғамов

Редакциялық алқа:
Н.М. Әбдіров
З.С. Байниязова (Саратов қ., РФ)
С.Ф. Бычкова
М.Т. Ғабдуәлиев
Э.О. Дүйсенова
А.Д. Жүсіпов
Д.Ж. Игембаев
Т.Е. Каудыров
Ж.О. Құлжабаева
Ш.Р. Мырзаева
А.М. Нұрмағамбетов
Р.Т. Нұртаев
С.М. Рахметов
А.Ж. Сағидан
Ә.Г. Сақтағанов
Т.С. Сафарова
М.А. Сәрсембаев
Т.Ә. Серікбаев
У. Шапақ

Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігі
Ақпарат және мұрағат комитетінің
БАҚ есепке қою туралы куәлігі
№ 11219-Ж 15.11.2010 ж.

Мекен-жайы:
Қазақстан Республикасы,
010000, Астана қ.,
Орынбор қ., 8 үй
тел.: 8(7172)74-02-06; факс: 8(7172)74-14-43
E-mail: instzak-kz@mail.ru
www.izrk.kz

Қазақстан Республикасы Заң шығару Институтының Жаршысы

ҒЫЛЫМИ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖУРНАЛ

МАЗМҰНЫ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің (жаңа редакциясы) жобасы бойынша баспасөз релизі, Астана қ., 2014 жылғы 5 маусым.....	7
Конституциялық және әкімшілік құқық	10
Н.А. БИЕКЕНОВ Қазақстан Республикасы құқық қорғау органдарының конституциялық бақылауды қамтамасыз етудегі қызметінің кейбір мәселелері.....	10
Л.Т. ЖАНҰЗАҚОВА Мемлекеттік монополияның құқықтық негіздері.....	16
С.С. ШЕШЕНБАЕВА Әкімшілік әділет неден басталады?.....	22
Азаматтық, азаматтық іс жүргізу құқығы.....	26
С.П. МОРОЗ, С.М. ШУКУРОВА Қазақстан Республикасының банкроттық және оңалту заңнамаларының жаңалықтары.....	26
А.А. МҰҚАШЕВА, Р.Е. БҮЖІГІТОВА Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі тұжырымдама аясында шағын су энергетикасын құқықтық қамтамасыз ету проблемалары.....	34
Л.С. ТҰРҒАНБАЕВА, А.М. ҚАСЫМОВА Мұрагерлік кезіндегі әмбебап құқық мирасқорлығы.....	40
Қылмыстық құқық және қылмыстық іс жүргізу.....	44
С.М. РАХМЕТОВ Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасын жетілдірудің өзектілігі: заң техникасы.....	44
Д.Ж. ИГЕМБАЕВ Қазақстан Республикасының 2050 жылға дейін сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегия жобасын талқылау шеңберінде: жеке пікір.....	49
Р.А. ОРСАЕВА Құқықтық білімділік әрқашан нәтиже бермейді.....	54

О.Б. ФИЛИПЕЦ Қазақстан Республикасы өмір бойы бас бостандығынан айыру институтын реттейтін қылмыстық және қылмыстық атқару заңнамасының нормаларын жетілдіру мәселелері.....	60
<i>Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану.....</i>	65
М.А. СӘРСЕМБАЕВ, К.М. СӘРСЕМБАЕВ, Д.М. СӘРСЕМБАЕВ Кейбір конвенциялар, қазақстандық және американдық заңнама, БҰҰ-ның халықаралық терроризммен күрес құрылымдары.....	65
Е.М. АБАЙДІЛДИНОВ Еуразиялық экономикалық одақты құру туралы Шарт жобасының ерекшеліктері.....	75
Ж.И. ИБРАГИМОВ Қазақстан Республикасының қатысуымен қалыптасатын интеграциялық бірлестіктердің құқықтық аспектілері.....	80
Қ.Ж. ҚУАНДЫҚОВ, М.К. ЖҮСІПБЕКОВА Қазіргі кезеңдегі Кедендік одақтың кедендік-тарифтік саясатының өзекті мәселелері.....	86
<i>Құқықтық мониторинг және қолданыстағы НҚА-ға сыбайлас жемқорлыққа қарсы сараптама.....</i>	92
Т.С. САФАРОВА Қазақстан Республикасында құқықтық мониторинг жүргізуді әрі қарай жетілдірудің кейбір теоретикалық аспектілері.....	92
Ш.Ж. ТАУКЕБАЕВА Әлеуметтік жаңғырту аясындағы еңбек заңнамасы (іргелі ғылыми-қолданбалы зерттеу материалдары бойынша).....	96
<i>Мемлекеттік тілде заң шығару тәжірибесінен.....</i>	100
Ә.Ә. ДӘУЛЕТХАНОВА, Ж.М. ТҰРАРОВА Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің ұғымдық кемшіліктері мен орфографиялық мәселелері.....	100
М.Б. АСЫЛБАЕВ, Т.Е. МҰШАНОВ Мемлекеттік тіл туралы заңды енді кешеуілдетуге болмайды!.....	108
Д.М. ШЫҢҒЫСБАЕВА Аударма жасауда заң тілінің сөз жасамдық және морфологиялық сипаттарын ескеру мәселелері.....	112
А.Н. КАДИРОВА Заң терминдерін аудару мәселелерін зерттеу мен тіларалық коммуникация саласындағы шығармашылық.....	116
<i>Шетелдік тәжірибе.....</i>	120
Т.А. ЖЕЛДЫБИНА (Саратов қ.) Имплементация құқықтық институт ретінде.....	120
Ю.А. ЛЕГЕЗА (Днепропетровск қ.) Мемлекеттік биліктің моральдық-этикалық құрамдас бөлігі.....	125
<i>Құқық қолдану тәжірибесі.....</i>	131
К.А. АРАЛБЕКОВА Сот актілерін орындау - басты міндет.....	131

Жас ғалым мінбері.....	133
Д.Ш. ҚҰДАЙБЕРГЕНОВА Ұлыбритания еліндегі атқарушы директорлардың асыра сыйақыларына құқықтық және корпоративтік шектеулерді қарастыру.....	133
А.М. ҚОҒАМОВ ҚР және АҚШ-тың қылмыстық процесінде әрбір адамның білікті заң көмегін алуға конституциялық құқығына қысқаша салыстырмалы-құқықтық талдау.....	139
Ж.М. ЛЕПЕСОВА Мұрагерлік құқығындағы өсиеттік бас тарту институты.....	143
С.Т. СӘРСЕМБАЕВА Қарақшылық пен бопсалаушылықтың ара-жігін ажыратудың проблемалық мәселелері.....	146
З.С. ӘШІМОВА Аукцион сауда-саттық нысаны ретінде	151
Қ.О. ҚОЙЛЫБАЕВ Бала асырап алудан туындайтын құқықтық салдар.....	155
Д.Ш. ТӨКЕЕВ Ұйымдарға салынатын салықтан жалтару қылмысын нормативтік қаулыда қарастыру мәселелері.....	159
Ақпараттық хабарламалар	164
2014 ж. 24-25 сәуірде Мәскеу қ. өткен Еуразиялық сыбайлас жемқорлыққа қарсы үшінші жылсайынғы форум туралы ақпараттық хабарлама.....	164
2014 ж. 21 мамырда ғылыми лингвистикалық сараптама жүргізу мәселелері бойынша өткен практикалық семинар туралы ақпараттық хабарлама.....	166
2014 ж. 30 мамырда Астана қ. өткен «Қазақстан Республикасының заңнамасын реформалаудың өзекті мәселелері: теория және практика» атты Н.А. Шәйкеновті еске алуға арналған («Шәйкенов оқулары») халықаралық ғылыми-практикалық конференция туралы ақпараттық хабарлама.....	170
«Сауда және инвестицияны қорғау туралы өңірлік халықаралық шарттар» тақырыбына өткен халықаралық ғылыми-практикалық конференция туралы ақпараттық хабарлама. Минск қ., 2014 жылғы 12-13 маусым	172
Н.А. Шәйкеновтің максималары мен афоризмдері.....	174
Мерейтой.....	175
З.ғ.д., профессор М.С. БЕЙБІТОВТІҢ туғанына 60 жыл.....	175
ҚР ҰҒЖА академигі, з.ғ.д., проф. И.Ш. БОРЧАШВИЛИДІҢ 60-жылдығына орай.....	177

**№ 2 (34)
2014**

Собственник и издатель:
ГУ «Институт законодательства
Республики Казахстан»

Издается с 2006 года
Все материалы журнала
размещаются на сайте
<http://www.izrk.kz>

Включен в перечень изданий
для публикации основных
научных результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Редакционный совет:
Б.М. Имашев (Председатель)
З.Х. Баймолдина
А.А. Смагулов
И.Ш. Борчашвили
М.Ч. Когамов

Редакционная коллегия:
Н.М. Абдиров
З.С. Байниязова (г. Саратов, РФ)
С.Ф. Бычкова
М.Т. Габдуалиев
Э.О. Дуйсенова
А.Д. Жусупов
Д.Ж. Игембаев
Т.Е. Каудыров
Ж.О. Кулжабаева
Ш.Р. Мырзаева
А.М. Нурмагамбетов
Р.Т. Нуртаев
С.М. Рахметов
А.Ж. Сагидан
А.Г. Сактаганов
М.А. Сарсембаев
Т.С. Сафарова
Т.А. Серикбаев
У. Шапак

Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 11219-Ж
от 15.11.2010 г. Комитета информации
и архивов Министерства культуры
и информации Республики Казахстан

Адрес:
Республика Казахстан,
010000, г. Астана,
ул. Орынбор, д. 8,
тел.: 8(7172)74-02-06; факс: 8(7172)74-14-43
E-mail: instzak-kz@mail.ru
www.izrk.kz

Вестник Института Законодательства Республики Казахстан

научно-правовой журнал

СОДЕРЖАНИЕ

Пресс-релиз Министерства юстиции Республики Казахстан по проекту Кодекса об административных правонарушениях (новая редакция), г. Астана, 5 июня 2014 года.....	8
<i>Конституционное и административное право</i>	10
Н.А. БИЕКЕНОВ Отдельные аспекты деятельности правоохранительных органов Республики Казахстан по обеспечению конституционного контроля.....	10
Л.Т. ЖАНУЗАКОВА Правовые основы государственной монополии.....	16
С.С. ШИШИМБАЕВА С чего начинается административная юстиция?.....	22
<i>Гражданское и гражданско-процессуальное право.....</i>	26
С.П. МОРОЗ, С.М. ШУКУРОВА Новеллы законодательства Республики Казахстан о реабилитации и банкротстве....	26
А.А. МУКАШЕВА, Р.Е. БУЖИГИТОВА Проблемы правового обеспечения малой гидроэнергетики в свете Концепции по переходу Республики Казахстан к «зеленой экономике».....	34
Л.С. ТУРГАНБАЕВА, А.М. КАСЫМОВА Универсальное правопреемство при наследовании.....	40
<i>Уголовное право и уголовный процесс.....</i>	44
С.М. РАХМЕТОВ Проблемы совершенствования уголовного законодательства Республики Казахстан: юридическая техника.....	44
Д.Ж. ИГЕМБАЕВ В рамках обсуждения проекта Антикоррупционной стратегии Республики Казахстан до 2025 года: собственные рассуждения.....	49
Р.А. ОРСАЕВА Правовое знание всегда дает результат.....	54

О.Б. ФИЛИПЕЦ К вопросу совершенствования норм уголовного и уголовно-исполнительного законодательства Республики Казахстан, регламентирующих Институт пожизненного лишения свободы.....	60
Международное право и сравнительное правоведение.....	65
М.А. САРСЕМБАЕВ, К.М. САРСЕМБАЕВ, Д.М. САРСЕМБАЕВ Some Conventions, Kazakh criminal legislation, UN structures in fight with international terrorism (Некоторые конвенции, казахстанское и американское законодательство, структуры ООН в борьбе с международным терроризмом).....	65
Е.М. АБАЙДЕЛЬДИНОВ Особенности Проекта Договора об учреждении Евразийского экономического союза.....	75
Ж.И. ИБРАГИМОВ Правовые аспекты интеграционных процессов с участием Республики Казахстан.....	80
К.Ж. КУАНДЫКОВ, М.К. ЖУСУПБЕКОВА Актуальные проблемы таможенно-тарифной политики Таможенного союза на современном этапе.....	86
Правовой мониторинг и антикоррупционная экспертиза действующих НПА.....	92
Т.С. САФАРОВА Некоторые теоретические аспекты дальнейшего совершенствования проведения правового мониторинга в Республике Казахстан.....	92
Ш.Ж. ТАУКИБАЕВА Трудовое законодательство в свете социальной модернизации (по материалам фундаментального научно-прикладного исследования).....	96
Из практики законотворчества на государственном языке.....	100
А.А. ДАУЛЕТХАНОВА, Ж.М. ТУРАРОВА Терминологические недостатки и орфографические вопросы Гражданского кодекса Республики Казахстан.....	100
М.Б. АСЫЛБАЕВ, Т.Е. МУШАНОВ Не стоит откладывать принятие закона о государственном языке!.....	108
Д.М. ШЫНГЫСБАЕВА Вопросы словообразования и морфологических особенностей языка закона при переводе.....	112
А.Н. КАДИРОВА Изучение вопросов перевода юридических терминов и творческий подход к сфере межъязыковой коммуникации.....	116
Зарубежный опыт.....	120
Т.А. ЖЕЛДЫБИНА (г. Саратов) Имплементация как правовой институт.....	120
Ю.А. ЛЕГЕЗА (г. Днепропетровск) Морально-этическая составляющая государственной власти.....	125
Правоприменительная практика.....	131
К.А. АРАЛБЕКОВА Исполнение судебных актов – главная обязанность.....	131

Трибуна молодого ученого.....	133
--------------------------------------	------------

Д.Ш. ХУДАЙБЕРГЕНОВА Examination of the Legal and Governance Restraints on Excessive Executive Directors' Remuneration in the Great Britain (Рассмотрение правовых и корпоративных ограничений на чрезмерные вознаграждения исполнительных директоров в Великобритании).....	133
А.М. КОГАМОВ Краткий сравнительно-правовой анализ конституционного права каждого на получение квалифицированной юридической помощи в уголовном процессе Республики Казахстан и США.....	139
Ж.М. ЛЕПЕСОВА Институт завещательного отказа в наследственном праве.....	143
С.Т. САРСЕМБАЕВА Problematic issues of delimitation of robbery and extortion (Проблемные вопросы разграничения разбоя и вымогательства).....	146
З.С. АШИМОВА Аукцион как форма торгов.....	151
Қ.О. ҚОЙЛЫБАЕВ Правовые последствия при усыновлении (удочерении).....	155
Д.Ш. ТОКЕЕВ Вопросы рассмотрения в нормативном постановлении по преступлению уклонения от уплаты налогов с организации.....	159

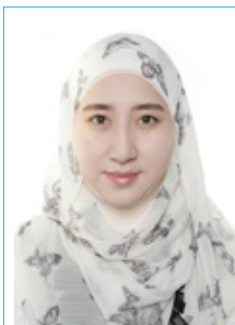
Информационные сообщения	164
---------------------------------------	------------

Информационное сообщение о Третьем ежегодном Евразийском антикоррупционном форуме в г. Москве, 24-25 апреля 2014 г.	165
Информационное сообщение о практическом семинаре по вопросам проведения научной лингвистической экспертизы, 21 мая 2014 г.	168
Информационное сообщение о международной научно-практической конференции «Актуальные вопросы реформирования законодательства Республики Казахстан: теория и практика», посвященной памяти Н.А. Шайкенова («Шайкеновские чтения»), г. Астана, 30 мая 2014 г.	171
Информационное сообщение о международной научно-практической конференции на тему: «Региональные международные договоры о торговле и защите инвестиций» в г. Минске, 12-13 июня 2014 года	173

Максимы и афоризмы Н.А. Шайкенова.....	174
---	------------

Юбилей.....	175
--------------------	------------

Д.ю.н., профессору БЕЙБИТОВУ М.С. - 60 лет.....	175
К 60-летию академика НАЕН РК, д.ю.н., проф. И.Ш. БОРЧАШВИЛИ.....	177

*Лепесова Жанна Мухаммедалиевна,
Қазақ гуманитарлық заң университетінің
1-курс магистранты*

МҰРАГЕРЛІК ҚҰҚЫҒЫНДАҒЫ ӨСИЕТТІК БАС ТАРТУ ИНСТИТУТЫ

Қазіргі заманда экономиканың қарқынды дамуы, азаматтық-құқықтық қатынастар шеңберінің кеңеюі, жеке меншік институтының заңдастырылуы, азаматтардың экономикалық белсенділігінің күшеюі азаматтардың табысының ұлғаюына әкелді. Қаржылық жағдайының жақсаруы азаматтарда өздеріне тиесілі мүліктің қайтыс болғанынан кейінгі тағдырына қызығушылық тудыртады.

Өсиет қалдырушылар, көбіне, өздеріне берілген құқықтардың қаншалықты кең және жан жақты екендігінен хабарсыз.

Азаматтық құқықтың кодификациялануы кезінде нормативті түрде белгіленсе де, кең қолданысқа енгізілмеген институттардың бірі – өсиеттік бас тарту (легат). Бұл институт осыдан екі мың жылдай бұрын пайда болып, роман-германдық құқықтық жүйеге жататын әрбір мемлекеттің дерлік мұрагерлік жүйесінде белгіленген.

Қазіргі уақытта осы саладағы қатынастар Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің «Мұрагерлік құқық» атты 6-бөлімімен реттеледі. Легат институты аталған бөлімнің 1057-бабымен «Өсиеттік бас тарту (легат)» реттеледі.

Демек, заң тұрғысынан реттелген. Алайда нотариустардың практикасын қарайтын болсақ, бұл институт тәжірибеде мүлдем қолданылмайды деуге де болады.

ҚР АҚ 1057-бабының 1 тармағына сәйкес өсиет қалдырушы өсиет бойынша мұрагерге мұра есебінен өсиеттік бас тартуды орындауды талап ету құқығын алатын бір немесе бірнеше адамның (бас тартылушылардың) пайдасына қандай да болсын міндеттемені (өсиеттік бас тарту) орындауды жүктеуге құқылы [1]. Аталған бап, сонымен қатар, өсиеттік бас тартудың нысанын және тәртібін реттейді.

Легат институтының көнелігіне қарамастан,

Қазақстан Республикасында бұл институт ешбір ғылыми тұрғыдан зерттелмеген және тәжірибеде қарапайым халық қана емес, нотариустардың өздері мұның не екенін білмейді. Мысалы, Астана қаласында легат туралы нормаларды өсиетке бірде бір нотариус енгізуге ұсынбайды.

Бұл институттың тәжірибелік тұрғыдан реттелуін қарастыру үшін шет елдің тәжірибесін жетік меңгеру қажет. Өсиеттік бас тарту институты алғаш рет рим құқығында пайда болған. Рим құқығында бас тартудың екі түрі белгілі – легат (өсиеттік бас тарту) және фидеикомисс. Мазмұнына және берілетін мүмкіндіктеріне байланысты өсиеттік бас тартудың келесідей түрлері болған:

- 1) *legatum per vindicationem* (виндикация арқылы);
- 2) *legatum per damnationem* (үкім арқылы);
- 3) *legatum sinendi modo* (рұқсат арқылы);
- 4) *legatum per praesceptionem* (бөлу арқылы) [2, 196 б.].

Аталған легаттардың алғашқысы қазіргі заттық легаттың негізі болып табылады, яғни бас тартылушының өсиеттің ішіндегі нақты затқа меншігі танылды және бұл құқығы виндикациялық талап арқылы қорғалды.

Екінші түрі бас тартылушыға мұрагерден мүліктік нысандағы қандай да бір әрекет жасауын талап ететін міндеттемелік құқық берілуін көздейді.

Үшінші легат қарызды кешіру немесе бас тартылушыға мұра қалдырушымен жалға алынған затты тегін пайдалану көзделді.

Төртінші түрі мазмұнға емес, орындалу тәсіліне байланысты болды. Демек, егер мұрагер және бас тартылушы бір адам болса мұраны бөлмей тұрып бас тартуға мүмкіндік беріледі.

Римде легат тек өсиет бойынша мұрагерлерге жүктелетін еді. Бірақ, легатпен қатар бас тартудың өзге түрі - фидеикомисс - уақыт өте келе пайда

болады. Оның легаттан ерекшеліктерінің бірі өсиет бойынша мұрагерге ғана емес, сонымен қатар заң бойынша мұрагерлерге де жүктелетін еді [2, 196 б.].

Римде легат уақыт өте келе кеңінен қолданыла бастайды. Мұра қалдырушы белгілей алатын легатарийлердің санының шектелмеуі, мұрагерлерге қолайсыздық тудыратын. Сондықтан, мұрагерлердің құқықтарын қорғау үшін шектеулер қойылды.

Бастапқы кезде легаттың әрбірін белгіленген мөлшерден жоғары белгілеуге болмайтындығы және ешбір легатарий мұрагерге өтетін ең аз бөліктен жоғары алмауы тиіс екендігі бекітілді. Бұл тәсілдер жеткіліксіз болып шықты, себебі көптеген кіші легаттарды белгілеу арқылы мұраны толығымен тауысуға болатын [3, 486 б.].

Мұрагерлер құқығын тиімді қорғау мақсатында Фальциди (б.з.д. 40 ж.) заңы қабылданды. Аталған заңға сәйкес легаттың мөлшері мұраның 3/4 бөлігінен аспау қажеттілігі бекітілді. Мұраның «*quarta Falcidia*» («Фальцидиева четверть») деп аталатын қалған бөлігі өсиеттік бас тарту жүктелген мұрагерге тиесілі болатын. Бірақ, ол легатарийге мұраны толығымен, яғни «*quarta Falcidia*» қоса беру мүмкіндігі болатын. Бұл әрекеті сыйға тарту ретінде емес, қайтыс болған адамның алдында моральдық міндетін орындауы деп саналатын [3, 487 б.].

Біздің заңнамамыздағы мұрагерлік бас тарту институты рим құқығындағы нормаларға негізделген, яғни басым бөлігі өзгеріссіз қалдырылған. Алайда, жоғарыда айтылғандай легаттың мөлшері шектелмейді.

Өсиеттік бас тарту – бұл біржақты мәміле, сонымен қатар бұл заңды факт және осының негізінде өсиеттік бас тартуды жүзеге асыруға міндетті мұрагер мен бас тартылушы арасында құқықтық қатынас орнайды. Өсиеттік бас тарту мұрагерге бас тартуды орындауды жүктейді, бірақ бұл міндет мұра негізінде емес мұраны қабылдау фактісі негізінде пайда болады.

ҚР АҚ 1057 бабының 3 бөлігіне сәйкес: «Егер өсиеттік бас тарту барлық немесе бірнеше мұрагерге жүктелсе, өсиетте өзгеше көзделмесе, ол мұрагерлердің әрқайсысына мұрадағы үлесіне мөлшерлес салмақ салады».

Бұл ретте, әрине, сұрақ туындайды. Егер өсиеттік бас тарту жүктелген мұрагер мұрадағы міндетті үлеске құқығы болса, бас тарту қалай орындалады?

ҚР АҚ 1057 бабының 3 бөлігіне сәйкес: «Өсиет қалдырушы өсиеттік бас тартуды

жүктеген мұрагер, оны тек оған ауысқан мұраның шын мәніндегі құны шегінде және мұра қалдырушы қарыздарының өзіне артылған бөліктерін шығарып тастап орындауға тиіс.

Егер өсиеттік бас тарту жүктелген мұрагердің мұрадағы міндетті үлеске құқығы болса, оның бас тартуды орындау міндеті өзіне ауысқан мұраның оның міндетті үлесінің құнынан асатын құнымен шектеледі» [1].

ҚР АҚ 1057 бабының 2 бөлігіне сәйкес: «Өсиеттік бас тартудың нысанасы мұраның, иеленудің құрамына кіретін заттарды бас тартылушының меншігіне, пайдалануына немесе өзге заттық құқықта беру және оған мұра құрамына кірмейтін мүлікті беру, ол үшін белгілі бір жұмысты орындау, оған белгілі қызмет көрсету және т.б. болуы мүмкін» [1].

Демек, тағы бір ерекшелік – өсиеттік бас тарту пәнінде. Мұраның құрамына кіретін мүлікпен қатар мұра құрамына кірмейтін мүлік, белгілі бір жұмыс орындау және белгілі бір қызмет көрсету нысанында жүзеге асырылуы мүмкін.

Тұрғын үй немесе өзге тұрғын үй-жай ауысатын мұрагерге өсиет қалдырушы тұрғын үй-жайды немесе оның бір бөлігін басқа адамға өмір бойы пайдалануға беру міндеттемесін жүктеуге құқылы. Өмір бойы пайдалану құқығы иеліктен айырылмайды, берілмейді, бас тартылушының мұрагерлеріне ауыспайды.

Бас тартылушыға берілген өмір бойы пайдалану құқығы, өсиетте өзгеше белгіленбесе, оның отбасының мүшелеріне тұруға негіз болмайды.

Тағы бір басты мәселе, бас тартылушының мұраны пайдалану құқығы пәні болып табылатын өсиеттік бас тарту мүлікке ауыртпалық түсіру болып табылады және бас тартылушының құқықтары мұрагердің мүлікті иеліктен шығаруымен тоқтатылмайды. Бұл орайда, бас тартылушы мұрамен қалдырылған мүлікті пайдалану құқығын меншік құқығы ауысқан жағдаймен қатар, үшінші тұлғаларға өзге де негіздермен ауысқан жағдайларда да сақтайды (мысалы, мүлікті жалға алу).

Өсиет қалдырушы, өз кезегінде, өсиет қалдырмай, бірден өсиеттік бас тартумен шектеле алады. Бұл жағдайда, қандай да бір міндетті тек заңды мұрагерлер орындауы тиіс болады.

Өсиеттік бас тарту әлемдік дәрежеде кең қолданылатын мұрагерлік құқықтың институты. Бұл институт мұра қалдырушыға өз еркін жүзеге асыру барысында кең мүмкіндіктер береді. Сонымен қатар, заңнамалық тұрғыда да реттелген. Сондықтан, басты мәселе мұндай

институттың қолданылу мүмкіндігін адамдарға жеткізу. Ал бұл, өз кезегінде, нотариустар арқылы жүзеге асырылады. Себебі, нотариустың қызметі тек фактілерді кәландыру емес, сонымен

қатар жүгінген жеке және заңды тұлғаларға құқықтық тұрғыдағы мүмкіншіліктері жөнінде консультациялар беру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі 1 шілде 1999 ж. (Ерекше бөлім), (07.03.2014 ж. жағдайдағы өзгерістер және толықтырулармен).
2. Новицкий И.Б. Римское право, - 6-е изд., стереотипное. - М., 1997. – 245 б.
3. Рассолов М.М, Горбунов М.А. Римское право: Учебник. - М.: Юнити-Дана, 2010. – 495 б.

Бұл мақала заңнамалық тұрғыда реттелген, алайда қолданыста көрініс таппаған институтқа арналған. Өсиеттік бас тартудың негізгі мәселелері мен пайда болу тарихы қарастырылады.

Түйін сөздер: рим құқығы, легат, фидеикомисс, нотариус, консультация.

Статья посвящена институту, который хоть и на законодательном уровне урегулирован, но не применяется на практике. Рассматриваются основные положения и история происхождения института завещательного отказа.

Ключевые слова: римское право, легат, фидеикомисс, нотариус, консультация.

The article devoted to the institution, which settled in law but did not apply in practice. Provides an outline of the origin and history of the institute.

Keywords: roman law, legate, fidei-commisum, notary, consultation.

Жанна Мұхаммедәлиқызы Лепесова,

Қазақ гуманитарлық заң университетінің 1-курс магистранты

Мұрагерлік құқығындағы өсиеттік бас тарту институты

Лепесова Жанна Мухаммедалиевна,

магистрант 1-го курса Казахского гуманитарно-юридического университета

Институт завещательного отказа в наследственном праве

Lepessova Zhanna Mukhammedalieva,

1 year undergraduate Kazakh Humanities and Law University

The institute of testamentary refusal in probate law